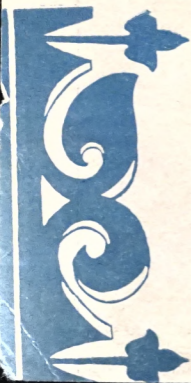
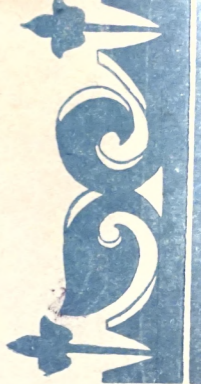

**Зоя
Семендуева**

**В ОЙГЕИ
ДУЪЛ**

**Зоя
Семендуева**

**ВОЙГЕЙ
ДУЪЛ**

ТАТ
Б 30

Художник
Е. ОМЕЛЬЧЕНКО

ДАГЕСТАНСКОЕ
КНИЖНОЕ
ИЗДАТЕЛЬСТВО
МАХАЧКАЛА—1967

□ НОМУСГЕРЕ ДЕДЕ,

ХЭГЬЕР!

Э Вьетнам ве э Йемен
Динж нис гьиште хэлгъэ дуьшмен.
Эри девлет, суьрх векенде
Эдет э хэлгъ зулум сохде.

Гирошдигеш бисд сал зиёд,
Эз ёр нирав муьг'уьжуьз-од:
Хэребей ве мильон леш.
Де мевинойм довг'о генеш.

Бегем лепуьр энуг'этош
Э дуьл иму бири ёвош?
Бегем эз ёр деде, хэгьер
Фурмуш бирет кук ве шуьвер?

Имугьойле бомбгьо рихде,
Э Вьетнам хори сухде.
Эдет сухде деде, г'эил.
Тэхсиркорут дуьшмен, хогьин.

Дуь екире, дуь бироргьо,
Эдет куьшде эй гюширгьо.
Гяреб ве негр бегем ёдуьт?
Угьош инсон ве бирорут.

Номусгере деде, хэгер!
Бошим еклуьг ве сэхьиб девр.
Эй не бире э гюьлом женг,
Дуьшменгьоре зуте дим мерг.

АСТАРЕЙ МЕ

Э ёр мени, э гІэили,
Келетегьо мигуфдируът:
Э ю хумне, э одоми,
Астарегьой асму веруът,

Э у гофгьо сохде бовор,
Астарепок бире шевгьо,
Мигешдуым ме уре омбор,
Астарейме нисд э гьово.

Оммо мохурд шев-руз э ме
Е астаре э руй хори,
Товуш мидо, тегьер чуьшме.
Эри гьемме у мозоли.

Э жеш мере гьисмет бердге,
Э коми куьнж эн вилеет,
Астарей ме эз Кремля
Мидуь мере эшгъ ве мугьбет.

НИС ВОИСДЕ МЕРЕ ДИЕ

Нис воисде мере дие
Товуше руз думонлуь бу,
Дедегьоре гъэмлуь дире
Ве э гуьлом жевгъ офдону.

Нис воисде мере дие
Хори, асму гIэтош гуьруь,
Муьгьбетлуьгьо журо бире,
Бошут угьо дердлуь, гъэмлуь.

Нис воисде мере дие
ГIэиллегьо езугъ бошут,
Гуьрде вэгIдо нум бебере,
Хьэсрот бире, ох вокошут.

Нис воисде мере дие
Жовонгьойму фурмуш сохут:
Энжэгъ дусди, еклуьгире
Беде дуьшмеш хуьрд нисохут.

УЧИТЕЛЬ

Дедей мере эз гьул гуьрде,
Берде у но эри хунде.
Имуш бирим руе вози,
Шоримушки — гьэдерсуьзи.

Учителеш деш эшгъ мидо,
Гьемише бу шоре ловгьо.
Гьемме михосд гӀэзиз уре,
Хуб мивомухд нубогьоре.

Е руз сергъуз у диромо,
Э гьеммейму хуб чум доно,
У э хуьшде омбор домунд
Гуйге дуьл юш бу лап гурунд

У зиѐди гоф не гуфди,
Хуб э ѐр ме измуш мунди.
«ДовгӀо, довгӀо!— гуфди бирден.—
Дес кешири беде дуьшмен...».

Гьеммееки мундим мэхьтел,
Чум донорим э учитель.
Гене гуфди у эз иму:
«Мидорим Ватане эйшму».

Гирошд чор сал хуни ве гӀэрс,
Хилос бисдо хэлгъгьо эз лерз.
Игидгьойму руе хуне
Вогошденуьт дусдгьо гене.

Учителе гЭиллегьо
Миовурдуг э ёр гьер бо.
Имугьоиш чигьрет энуг
Оморени э пушойму.

Имугьойле бирем деде,
Балай меш гьисд эри хунде.
Нис воисде эри диге
Учителе сергьуз биге.

ИГИДГЬОЙ ЖОФО

Гаганова нишон бурмунд,
Рафде э пес мунде дезде.
Бугеш коргьой дезде гурунд,
Сер гуьрд уреш пушо берде.

Гьинор эни зен совети,
Венгесд э дуьл миллионгьо эшгь,
Эн тозе девр у чигьрети.
Э биёвгьо дорени шевгь.

Изму э гьер куьнж эн улке
Мнофи туь уре хуно.
Поисденуьт э е жерге
Желде кукгьо ве духдергьо.

Кумег бире дуь эеки,
Угьо берде коре пушо,
Эй энугьо гьонун — ники
Гьисди гьони игид жофо.

Э Догьистуш е ченд садгьо,
Тегьер желде Гаганова:
Авар, лезги, даргин, татгьо,
Кор сохденуьт тозе жире.

Войгей иму гьисд шолуми,
Шорте рузгьо овордеи,
Войгей иму гене уни:
Девр коммунизм вокурдеи.

ХЭГЬЕР

Э чодур пичире,
 мигуърди туь ешмэгь,
Сифетиш пэхьни бу,
 веди бу чум энжэгь.
Муьгьбет дуьл духдери,
 э гьечу бу пэхьни,
Э глэрей инсонгьо —
 инсон нисд зен егИни.
Дохьоргьо ве доггьо
 чуьтам лол бируьтге,
Зенгьош ки ужире
 энжэгь бэхд диретге,
Палаше глэрс зенгьо
 пур мисохд чойгьоре,
Пэхьники мигешдуьт
 эй дердгьо чорере.
Чуьтаме дуьл иму
 несоху шорире?
Чуьтаме эшгь небу,
 эй хунде шогьире?
Э гьэриш син-богъи
 гуьзеле улкейму,
Э тегьер буьлдуьрчин,
 хунденуьм ме изму.
Ни бесдуьт, ни духут
 де лэглэй шогьире.
Пэхьники ни дуьздуьт
 духдергьой догьире.
Бегем гьич муьгьбете
 дуьздире мидануьт?

Муьгьбете эз гъэд дуьл
векенде нидануьт.
Имугьой, жон хэгьер,
сохденуьм ме шори.
Туь гьисди ударник,
ме гьисдуьм зен-шогьир.
Имуре войгеи,
у войге нисд пэхьни:
Хушбэхде рузгьойму
пур бугу сес мэгни.

ГІЭТЛУЫЙ ДЭВР ИМУ

Эри Лида Шумякина.

Э догъгьойму небу гІэдот,
Зенгьо эз мерд жоборд бошут,
Вожей гІэсбе, тегьер гІэтлуь,
Э дес гуьрде, зонгу зенуьт.

Мисохдут гІэйб ве биёбур:
«Зен эз мейду биё бу дур».
Э кул гІэсб нэгІ, э кул эн хэр
ГІэруьс беднум мегошд, хэгьер.

Имугьойле диренуьм ме,
Зенгьо азад бирет гьемме.
ГІэсб пулати ве гьуш гьово,
Э дес зенгьо деруьт угьо.

Эдей жесде, эдей жесде,
Тегьер эн гьуш зу паруьсде,
Пура машин, гуйге пари,
Эдей берде юк э дури.

Надуьшменде дес эн Лиде,
Руль машине муьхкем гуьрде,
Коммунизма эй вокурде,
Гьер жире юк эдей берде.

ВОЙГЕЙ ДУЪЛ

Войгегъ, войгегъ,
ишмунит хъисобсуыз:
Хосденуым асмуре
ме винуым думонсуыз,
Чуьшмере ве менге
эеки бэхъс гуърде,
Гуьломе оводу
э гьер ло вокурде.
Э пушой дерьегъгъо
белкем ме дугъ гловуым,
Э тегьер е чуькле
астарей асмунуым,
Э гъериш эл гуьлом
мереш гъисд войгей дуъл:
Хосденуым омборте
веровгу гъузьуьргуъл.

НЕСИГИЗТ ДЕДЕ

Дануьсденуьм туь,

кук ме, гьисд гIэзизи.

Дедей миё эз эвлод бу сэхд рази.

Игид Ватан кук бисдоге гьисд мозол,

Хурде шириш э туь мибу ниш-хьэлол.

Тейте туьре келе сохде дуьл деде

Михосд лово: невини дерд, довгIо де.

Дан туь гьэдуьр шолумире имбуруз,

Хэлггьго дие небу дердлуь, серегьуз.

Э гIуьмуьр туь бисди зиёд расирей.

Руй бебере туь, гIэил ме, недирей.

Согь могошдге мидо туьре несигIэт.

Дедей норе эри туь рэхь исэгIэт.

Тегьер дедей, ширдор бала Ватани.

Гьич вэхд эзу журо бире нидани.

У гьем гьувот, гьеми эшгьи эй игид.

Э гьер женггьго э Ватан бош туь имид.

Дануьсденуьм туь,

кук ме, гьисд гIэзизи.

Дедей миё эз эвлод бу сэхд рази.

Игид Ватан кук бисдоге гьисд мозол,

Хурде шириш э туь мибу ниш-хьэлол.

МОЗОЛЛУБЕ ГЪИСМЕТ

Немунди э ёр ме чуй вэхд бу,
Диреймгьо екире гьердуйму.
Гейбе-гэйб мигуърди гьул мере,
Теклифиш мисохди чендборе.

Кими вэхд сохдеки туь гуает,
Э тегьер гъэреул эн серхъэд,
Гье гешде михунди туь мэгIни,
Гуш дошде поисдем меш пэхъни.

Егиле э хуьшде домунде,
Дес мере туь пезде шувунде,
Туь бирден гуфдири шоре лов:
«И гъисмет сад салгьо мидуь тов».

...Омборе салгьошки гирошдет,
Э сифет жилгъэгьош офдорет.
Гене туь э тегьер пушоте
Эри ме дошдени муьгьбете.

ТЭГРИФИ ДЕВР

Рэхь вокурдет э эвр гьово,
Жевлон зере рузгьо-шевгьо.
Астарагьой ковре асму,
Тегьер гьунши бирет изму.

Гьэнетсуйзе гьуш пулати,
Жофой желде хэлгь Совети,
Э эл гьуьлом нишон бурмунд
Ве э космос рэхьэ вокурд.

Гэил ве пир, гьозор милет,
Гьемме хэлгьгьо тэгриф дорет
Кук партией эн Ленине,
Игид хэлгьи — Гагарине.

Космонавтгьо — тэгрифи девр,
Игидгьойму меравт звер.
Миёв у руз э Венера,
Инсон мерав э углэре.

ВАСАЛ Э ДОГЪГЪО

Тегьер гуьзел гуьзелгьо,
Геймиш тегьер гӀэруьсгьо,
Сес юш тегьер дурнагьо,—
Гьечи васал оmore,
Догълуьгьоре эшгъ доре.

Эз гьер тараф эн догъгьо
Пур рихденуьт чойлегьо,
Рачуьт сес шӕх-шӕхӕгьо,—
Гьечи васал оmore,
Догълуьгьоре эшгъ доре.

Жовонгьойму рач гъуше
Эдет хунде, вежесде,
Гуьлгьош ӕ дес ченд десде,—
Ини васал омори,
Догълуьгьоре эшгъ дори.

ЭШГЪ ЭН МУЪГЪБЕТ

Эдей сухде э дуъл гІэтош,
Нисе бире дие ёвош.
Уре муъгъбет дегесунди,
Э и хьолиш у расунди.

Учмиш бире, тегьер серсон,
Вир бирени сабуър инсон.
Э сер догъгьо, е э дере
Эдем жесде, гъэнет зере.

Расде дусди — уни муъгъбет.
Небисдогеш белкем гъисмет,
Энжэгъ беседе, сэхде имид
Ве женг беруь, тегьер игид.

ГЪИСМЕТ ДУХДЕР

Духдер догъум,
 ме кеширем дерд-гІэзоб,
Тегьер эн гъуш
 э гъэд гъэфес дорем тоб,
Ме лол бирум, ихдиёрсуыз эй жугъоб,
Пушотегъо гъисмет духдер бу гъечи.

Бебе-деш дерд михундут эришу,
Тозе гІэил духдериге бу пешму,
Эвлод нихунд делинере эришу,
Пушотегъо гъисмет духдер бу гъечи.

Мигуфдурут нис гуьнжуьсде э духдер
Бурав хуну, дананию бу звер.
Мигъишд уре эз кор гІуьлом
 бейхэбер.
Пушотегъо гъисмет духдер бу гъечи.

Гоф духдере буегъ нигуьрд келете,
Нидануьсдуьт
 гъэдуьр дусди муьгъбете,
Нивотову соки ишу гъиръете,
Пушотегъо гъисмет духдер бу гъечи.

Мигуиге эри парче бу совдо,
Мифурухдут духдергъоре, мивосдо,
Рази бируьт дуьруьжде пул ки мидо,
Пушотегъо гъисмет духдер бу гъечи.

Нипуърсируът разименди духдере,
Минкин небу винуь ебо доморе,
Огьил буге пул омборте восдоре,
Пушотегьо гьисмет духдер бу гьечи.

Нивинируът екиш чумгьой гьэрсире,
Тегьер лигьоб мигьишд перде кешире,
Мигуиге эдей берде есире,
Пушотегьо гьисмет духдер бу гьечи.

Эй екигьо имбуруз бу гьэруьси:

Гогь сес гьовол,

гогь сес ошугь ве сази.

Энжэгь гьэруьс дердименд бу, бирази
Пушотегьо гьисмет духдер бу гьечи.

Согьэ гьуьмуьр э зир кели ве тевер,
Э зир эн муьрс ве серкуши эн шуьвер
Мидомундим лов заруьнжи, жон

хэгьер,

Пушотегьо гьисмет духдер бу гьечи.

Темиз бисдо

эвр эн гьово селт бирден.

Эз зир эн муьрс

хилос бири гьони зен,

Дие нибу лов заруьнжи, дердименд,
Мозолуьни гьисмет духдер э и девр.

Нисд сенигьэт гьони зенгьо не хунде,
Э гьер коргьо гьинорменди бурмунде,
Гуьлишоне зиндегуни вокурде,
Мозолуьни гьисмет духдер э и девр.

Тегьер деде шолумире хосдени,
Тегьер духдер дусдире сэхд дошдени,
Тегьер эвлод Ватане у хосдени,
Мозоллуьни гьисмет духдер э и девр.

□

ЭРИ ПОЧТАЛЪОН

Дуре хэбер, нике хэбер,
Е эз дигьбон, е эз шегьер,
Овурдени эри инсон,
Дервокуйму, почтальон.

Севгили ме э дур гьисди
Те оморе когъоз дусди,
Мибисдорум ме нигорен,
Почтальон те оморе.

Э душ пуре тогъор вери,
Мидируьмге у омори,
Те гъопуре у вокурде,
Мирафдуьм куьнд эй вохурде.

Тегьер суьгъде дусд ве мирос
Овурдегор газет, когъоз
Гьисд эриму почтальон,
Хьэрмэхь эн пир ве эн жовон.

□

ТУЪРЕ ДИРЕНГЕ

Битмишигъо согъ зимисду
Герме рузе гузет сохде.
Эз еки дур бирейм изму,
Туъре дире дуъл ме хосде.

Миёв у руз герми — хуъром,
Битмишигъо хъэз мисохут.
Мереш мирод гъисд э гъуъллом,
Дуългъой дусди зу вохурут.

Дириритге: боромей гуъл
Суьфде бире гложиз, сергъуз.
У гъэйбе-гъэйб, эз гъэд энгуъл,
Велг лов сохде, бирени дуз.

Тегьер гуъл богъ, э шоре руз,
Руе еки вохурденге.
Нипоюм ме гъич серегъуз,
Туъре дуълшор ме диренге.

ДУСДЕ ДИРЕ,

ДУЪЛ МИВЕРОВ

Сер эн шев бу, веромо менг.
Сине эй дуъл гуйге бу тенг.
Астарагьош мидорут шевгъ.
ТэгІди мисохд дуъл ме энжэгъ.

У тэгІдиреш гьисди войге,
Эзу хэбер нибу менге.
Сэхд гузетуым, дусд ме миёв,
Уре дире дуъл ме меров.

...Гирошдетгеш салгьо омбор,
Угьош, тегьер эн рэхьгирор,
Эз дусди дуъл бейхэберуът
Ве тегьер менг, чуьн шогьидуът.

О, ДЕДЕЙ

О, дедей, тегьер суьрх э пембе.
Э гьечу мидошди ферзенде.
Кеме шев туь ховсуьз не мундей,
Те себэхь ненуйгьо туь хундей.

О, дедей, бири вэхд четини,
Э хуьшде хорундей хьижрони.
Имуре не гьишдей туь гисне.
Мидошди э герми эн сине.

О, дедей, серлеш дорд мидоге,
Э хьэлов нечогьи миофдоге,
Хуьшдере э гьер ло мизери,
Чоресох баларе миверзири.

«О, дедей!» — кимигьо гуфдире,
Э дуьл ю е гоф-чи оморе.
Лап омбор гешденуьт дедере,
Вокурде, бэхш сохут дердгьоре.

О, дедей, ченд эвлод туь гьишдей,
Гьеммере э е чум туь дошдей.
Песг эйчуь балагьо имбуруз,
Кимигьо э шир туь нисдуьт дуз?..

ГІЗЗИЗЕ ХОРИ МЕ

Хорире — ме ватан хунденуым.
Хорире, чуьн деде, хосденуым.
Хорире сохденим рач геймиш,
Э тегьер эн гІэруьс безетмиш.

Хорини эриму берекет.
Хорини шогъид девр ве муьгъбет.
Имуре у хьэсуьл овурди,
Хьисобсуьз инсонгьош суьперди.

О, хори, гъувот туь зурбои.
О, хори, гІуьмуьр туь омбори.
Хосденуым ек бошим э гъувот,
ГІуьмуьриш дураз бу эн эвлод.

Инсонгьо, хоятгьо ободи,
Нигъилуьт э гІуьлом бу беди,
Яралуь бу хори эз бомбгьо,
Пуч бошут шегьергьо ве хэлгъгьо.

ЗИМИСДУ НЕ ВАСАЛ

Зимисду, сэхд гээгэр вечире,
Бесдебу рэхь эн васале.
Тегьер бурме тик пичире,
Вэхуьшдебу кулок-зуьгIбе.

Хьюьрш зимисду кем-кем поисд,
ЗуьгIбей кулок хомуш бисдо.
Хьэл бисдо верф, хиникиш нисд.
Асму очугь, вокурд офдо.

Эжигей верф гуьлгьой доргьо
Сипре ранге гьобул сохдут.
Беде дуьлгьо бирегоргьо
Э зимисду ухшешинуьт.

ДУХДИР - ДУСД МЕ

Тегьер гузги, палаше глов,
Чуьтам сое бурмундеге,
Оморембу гьер шев э хов,
Чигьрет эн ёр э пушой ме.

Шеш сал туьре гузет сохдем.
Вогошдей туь гьони, духдер,
Ниет дусди э дуьл дошдем,
Туьре эз ме нисди хэбер.

СенигIэт туь духдирини,
Эй нечогъгьо сохде чоре,
Чуьтам очугъ гуюм гьони,
Э дуьл дегьо войгей мере.

Эй оmore ме э кин туь,
Де вогьнейге нисди мере.
Ме жовонуьм ве гьем жонлуь,
Эй дуьл дусди сох туь чоре.

ПЕШМУНИ

Э гЭили недан бируым,
Э гэвл гУьлом недебируым
Ве э гээдуыр бебе-деде
Недебируым увэхд гьеле.

Оммо угьо шев те себэхь
Эри эвлод бируйт чумрэхь.
Шевгьо ховсуыз кем нимундут,
Хэсде бирс эз дерд-думут.

Имугьойле келе бирем,
Э метлебгьош ме расирем.
Кеширенуым ме пешмуни,
Эйчуь нисдуым гЭил гьони,

Бошум кумег бебе-деде,
Зевер гуьруым ме хуьурмете?
Эжит ишму, бебе-деде,
Вогордунум гэрд эвлоде!?..

ШОРИ ОДОМ

Сэхд бедхьол бу зен эн Одом,
Бердуьт уре зу э «роддом».
Одом сер гуьрд хьозурире,
Кукле мило сохдеире.

Шори юре небу гьэдер,
Килэхь Одом верафд звер.
Тозе кифлет, тозе кукле.
Гьэрол нигуьрд у э хуне.

Келе десдей гуьл восдоре,
Такси э зир у доноре,
Зури омо раси Одом
Э ён гьопуй эни роддом.

Хэгьергили эн зен Одом,
Духдер гьунши, бу э роддом,
Вохурде, сохд пушогири:
— Мере туь ди бошорен.

— Зу бош ебо гу эри ме
Духдер бири, ненге кукле?
— Тефиглэти инжо чуйни?
Бебе доро! Духдер бири.

Офдо гуьлгьо эз дес эну,
Бисдо Одом келе пешму,
Гоф не офд ю чуй гуюге:
— Миёри туь чуйш гьисдиге!..

Екем рафде, вогошд гене.
«Тэхьно нирам ме э хуне,
Миберуым зен не духдере,
Гьеле мибу кук имуре».

ШЕКУЪЛ БЕБЕ

Мигъревуне чумгьой деде
Эз сер те пой эн кук хуьшде,
Денишире хуб фегъм сохде,
Гуйге дири уре суьфде.

Э дэгъдэгъэй эн жейлеи,
Э пушой ю оморени,
Чуьтам шуьвер гӀэилире
Чуьл'екуьм сал фуьрсориге.

Деде-хэгъер, ширине ёр
Еси бируьт, чумгьошуш тор.
Гуйге думон шиширебу,
Ковре асму веде небу.

Э дуьл гьемме дебу шивен.
Эн ки бу кук, эн ки шуьвер.
Гъэл мигуьрдуьт, моч мисохдут:
«Шор вогордош!» — мигуьфдурут.

Домор биреш е сал небу,
Гъич эвлоче не диребу.
У сал бири кук эз деде,
Недири у гъужогъ бебе.

Тегъер чендгьо, э келе женг
Дуьшменгьоре дори у мерг.
Э гъэд гӀэтош уш домунди,
Эри Ватан хун рихунди.

Бисд сал гIуьмуьр жовонире
У бэхшири кук хуьшдере.
Келе сохде веровунди,
Гьич хьижрони не бурмунди.

— Эйчуь бирей гьэргь туь, дедей?
Бегем мере суьфде дирсй?
Гьэрд эвлоди эри рафде,
Гьэлхэнд Ватан эй поисде.

Дуьл эн деде бисдо гурунд,
Похли-похли у гIэрс рихунд.
Кук диренге хьол дедере,
Сер гуьрдени эй дуьл доре.

— Мегирис туь, гьирке месох.
ШовгIой мере туь гьобул сох:
Верзирени э жофой туь
Миведиром, бош имидлуь.

— Ме сохденуьм э туь бовор.
Дуьл дедере сохош туь шор!
Бура гIээиз, шекуьл бебе!
Туьни эзуш жовон гьеле.

Войгей деде энжэгь уни:
Э и гIуьлом бу шолуми.
Чуьн туьнигьо, гIээиз деде,
Нике рузгьо винуьт гене.

МЭГІЛУЪМСУЪЗЕ СОЯДАТ

Дегешдей туь сессуьз,
 пичирей туь э хок.
 Туь бири жовон девр,
 туь бири софе пок.

Белкем туь гьисдиге
 эз догъгьой эн иму,
 Ененге, эз Сибирь,
 эз Ташкент, эз Баку.

Эз чуьжош гьисдиге — гІэзизе балей,
 Эй хори эн Ватан и гьовре яреи.

Туьре бу е войге: Ватане дошдени,
 Э хори эн Ватан
 гуьллуь богъ кошдени.

Гуьллуь богъ, гуьллуь богъ...
 Ниетгьой жовони.
 Имугьой хунчей гуьл э нижо венори.

У нисд бэхш эн домор
 э руз эн гІэруьси,
 У гьисд гьэрд эн дусдгьо
 эй игид-гІэзизи.

Дегешдей туь сессуьз,
 пичирей туь э хок.
 Туь бири жовон девр,
 туь бири софе пок.

ГЪУДУЗ

Пушоте мисохди туь дусди-бирори,
Имугьой гу винуьм:
туьре, дусд, чуй бири?
Пушоте бири туь мигьрову, серегъуз.
Имугьой дур гешде
ве бирей туь гъудуз.

Э ёр ме оморе у дерди-вижори,
Гуфдире... гофгьой туь:
«Эз жуниш визорим».
Хуб дениш песово, э ёр ги у рузе,
Негуют шинохгьо:
Винишит гъудузе!»
Э кими одоми мигуьрди довори,
Гуфдире: «Пул эню эз шефди омори».
Э хуьше хуб дениш
книге шефд ве дуз.
Гирошдей угьоре ве бирей лап гъудуз.

Эдеме диренуьм
уки бу эй туь дусд,
Имугьой туь хосде векени эзу пуст.
Сохдигеш сикере туь эз пул имбуруз,
Мибоши зу пешму, нимуни туь
гъудуз.

Поэмагъо

ГІЗРУЬС УРУСИ

Дедей мисохд гузет куке,
Мишуморд у руз-сэгІэте,
Кей мерасуь хундеире,
Мивегуьру аттестате.

Оммо кукиш верасденге,
Эри хуьшде сохд ю фикир.
Эй вегуьрде сенигІэте.
Бурав зуте, небире дир.

Э дуьл дедей дебу мирод,
Эз кук пэхьни у дошдембу,
Воисдембу теке эвлод,
Эз ю дие журу небу.

Бирден е руз нике хэбер.
До э дедей, шори сохде:
— Эри бире ме инженер,
Рафденинуьм эри хунде.

Гъеми шори, гъеми гъирке,
Мисохд дедей шиниренге,
Гъэл гуьрд, моч сохд кук хуьшдере
Де гоф не офд эй гуфдире.

Вэхд гирошд зу. Се сал бисдо.
Е руз когъоз омо эзу,
Е дегъборе вегуьрд гъэдо,
Рафд эй хунде э гъунши зу.

Бэгъдовой эн е ченд гофгъо,
Нуьвувьсдигъо эри деде,
Духдер гъунши лэгIэ гъово,
Гуйге бисдо зугъун гуьрде.

Зениш мэхътел бисдо бирден,
Эз некуми чуй бисдо бу?
Эз же омо инжо садан?
— Чуй нуьвувьсди э когъоз у?

«...Хундеире верасденге,
Ниём тэхьно руе хуне.
Дедей, мере гъисди войге:
Инжо эдем зен хосде ме».

Дуьл эн дедей бирени хуьрд.
Дедей бисдо дерди-ёси,
Ээ гIуьломиш у дес вегуьрд.
Кук нисоху де гIэруьси.

Герме рузгъой гъеминон бу.
Чемодане э дес гуьрде.

Е духделе оморебу,
Гэйбе-глейб у дере куде.

И келе зен дере вокурд.
Духдериш до э у когъоз,
Э кин гъунши гене у хунд.
Песе вогошд э уревоз.

— ЕгИни и гъисд вокурдегор,—
Э сер венгесд духдер гъунши. —
Инженери мисоху кор,
Воисдени бу кирочи.

Эй ехмиши дуълверовун,
Хъисоб сохде, рази бисдо.
Ве екиге э у товун.
Когъоз куки э дес дегъо.

Гирошденуът рузгъо, мегъгъо,
Шинохденуът дуъ екире.
— Мереш гъисди туъре хуно
Э Саратов пире деде.

Эгер суьфде кемихъдибор
Сохдембуге э у деде,
Синемииш мисохд омбор,
Песе дуъл динж бисдо деде.

Гоф нигуфди де зиёди,
Омбор мигуьрд хъуьрмет зене.
Кор хунереш у мивини,
«Мама» уре огол мизе.

Дедей мисохд эзу шори
Ве мигуфди эри хуьшде:
«Миомоге кук ме зури,
Нигьшдуьм гьич кесе хосде».

Омо у руз. Кукиш вогошд,
Мивинуь зен кук тэхьнон,
Эз дуьл деде шори гирошд,
Кук э гьечи оморей.

Сабуьр сохде, песде пуьрси:
— Эхи кук ме туь зен хосдей,
Гуйге юш бу зен уруси,
Песг туь уре не овурдей?

Э ловгьой кук верафд хэнде,
Дедере у сэхд гьэл гуьрде.
— У омори эз ме зуте,
Ини гьэруьс э хуне де.

— Шори мере нисди гьэдер!..
Эз дуьли ме гьисди гьэруьс.
Гердойт ишму деш бехдевер!..
У жун мени, духдер урус.

БИРЕНУЪТ БЕБЕГЪОШ

I.

Вэхд довгю бу, гъизгъин эн женг.
Шев торик бу, невебу менг.
Миомо сес ноле ве виз,
Гъэтош эн туп микеша риз.
Гуърдет э бенд чор эйлонме,
Имуре берд есир дуьшме.
Зэхм эн яра мидо сэхд дорд,
Дуьшмен сурул, тегьер жоллод,
Сохдембу гуж э есиргьо,
Десдей «эс-эс» эн немцигьо.
Кумег буре дуь эеки,
Е ченд милет: урус, лезги...
Меш ки бируьм тэхьно е тат,
Бироргъойме бируьт ченд сад.
Бисдорим гуьрд десде-десде,
Вирихденим иму песде.
Ченд улкегъой Европаре
Гешдейм иму, чуьн оворе.
Гогь э Франц, гогь э Дани
Сохдейм иму партизани.
Мибердим женг желд-боребор,
Бирим эйшу тегьер бирор.
Эй гьемме бу дуьшме еки:
Фашист-хунхур, жинс эн сегги.
Оммо э дуьл Ватан дебу,
Бирим омбор хьэсрет эню.
Верасд довгю. Асму вокурд.
Ферзендгьоре Ватан вохурд.

Динже жофо ве ободи
Эри иму сэхд мироди.

2.

Шохьонгум бу. Куфдут дере.
Вокурденуым дер хунере,
Э домой дер е пире мерд
Сергъуз, гюжиз, сэхьиб сад дерд,
Чуькле шелей туморей
Э дес эни езугъ дери,
Фамилере ве нум мере
Чуьтам гьисди гуфди э ме.
Мэхьтел мундум: ки миё бу,
Гьечи мере хуб шиноху?!
Теклиф сохдум ме э хуне,
Сифет мерд до бегьем гуне.
Э фикир ме гешд ченд хэёл,
Дуьл инсони гоф сохде лол:
...«Си сал пушо дедейму муьрд,
Бейму зен тозе всгуьрд.
Ме увэхди бируьм гьеле
Пенж-шеш сале, лап чувклеле.
Зенбейму, тегьер уге,
Мере нихосд эйчуь буге.
Микуфд, микуьшд, мивоно гуж.
Беймуш бу бегьеме пуч.
Михурд, мигешд лап гьэдерсуьз,
Нимунд е руз гьич ичкусуьз.
Гьэгьр энуре эз ме михосд,
Э пэхьники у чуьш мисохд.
И гужгьоре тоб недоре,
Гуфдиренуьм эри бебе.

Хотур эн зен эй немунде,
Бибеш эз гьул мере гуьрде,
Сургум сохде селт эз хуне
Берде до э етимхоне.
Суьфде шэхь зе дуьл ме унжо.
Бегем бебе небу бижо?
Мегьгьо, салгьо мигирошдгеш,
Ниоморут гьич е гилеш.
Чуьтам есир э гьэриби,
Хьэсрот Ватан сэхд бирени.
Гьечу хьэсрот бебе бирем,
Руй энуре гьич недирем.
Бибелуье етим бирем,
Е руз бегьем ме недирем.
Етимхоне, етимхоне...
Инжо бири эй ме хуне,
Инжо офдем бебе-деде,
Ватан бири эйме гьемме.
Бегем э ме лонгьини
Э у сохум ме хогьини?
Биремгеш ме эз Ватан дур,
Дошдем номус ве гьем обур»

3.

...И фикиргьо э дуьл дери,
И мердиш чум сэхд доьори.
Дуь одоми гьэргьэ хуно,
Дерим иму э и хуне.
Нуьшунденуьм ме и мерде,
Пуьрсиренуьм хьол ве дерде.
Гофе сер гуьрд г'эиб кешире,
Охиш эз дуьл вокошире.

У гоф мисохд, чуьн тэхсиркор,
Гьер гоф мисохд э ме сэхд кор.
Бирден поисд, пессе гуфди:
«Туь, балай ме, мере гоф ди,
Эз гофгьой ме бейкеф нисдге
Ве мере ёд нихуниге?
Э сурогь туь омбор гешдем,
Газетгьоре хуб фегьм сохдем.
Эз товун туь эхир хундум,
Эз гьинор туь шори сохдум.
Имугьойле офдем туьре,
Воисд пиш сох туь бебере.
Э пушой туь миофдонум,
Туь вегуьрдей эз ме ондум.
Менуьм, менуьм сэхд тэхсирлуь
Менуьм бебе изму гьэмлуь.
Тек-тэхьноюм пушой муьрде,
Кес нисд митош эй вегуьрде».

Езугь омо мере омбор.
Фикиргьой ме бисдо чен бор.
Эз гьул бебе гьони гуьрдуьм,
Э пой уре вэхизундум.
Бугеш мере келе сабуьр,
Суьфдеи бо ме э гьуьмуьр,
Гуфдируьм гоф шох э сифет:
— Чуьтам хунде мере ферзед?
Мере дошди Ватан Совет,
Ме гьисдуьм кук келе кифлет.
Туь бебен, энжэгь бебе...
Туь венорей э ме лербе.
У лербе нисд эн вэхд довго
Ве диремгьо четинигьо.

У лербере, бебе, э дуьл
Туь венорей эй согъ гIуьмуьр.
Имугьойле э пире вэхд,
Ме герекуьм бебере сэхд.
НэгI!.. Нисохум э туь езугъ.
Бебе! Гуит э кук буйругъ!

СЕРНОМЕ □

Стихигьо ве мэгингьо

Номусгере деде, хэгьер	3
Астарей ме	5
Нис воисде мере дие	6
Учитель	7
Игидгьой жофо	9
Хэгьер	10
Гэтлуйь девр иму	12
Войгей дуьл	13
Несигэт деде	14
Мозоллуйе гьисмет	15
Тэгрифи девр	16
Васал э догьгьо	17
Эшгь эн муьгьбет	18
Гьисмет духдер	19
Эри почтальон	23
Туре диренге	24
Дусде дире дуьл миверов	25
О, дедей	26

Гэзизе хори ме	. 27
Зимисду не васал	. 28
Духдир — дусд ме	. 29
Пешмуни	. 30
Шори Одом	. 31
Шекуьл бебе	. 32
МэгІлуьмсуьзе солдат	. 35
Гъудуз	. 36

Позмагьо

Гэруьс урус	. 39
Биренуьт бебегьош	43

Зоя Семендуева

ЖЕЛАНИЕ СЕРДЦА

На татском языке

Редактор С. Изгияев.
Худож. редактор Е. Омельченко.
Техн. редактор М. Ханукаев.
Корректор М. Ханукаев.

Сдано в набор 19.I-1967 г.
Подписано в печать 7.IV-1967 г.
Форм. бум. 60×90¹/₃₂. Бум. л. 0.812.
Печ. л. 1.625. Уч.-изд. л. 1.2. С04505.
Тираж 1000 экз. Цена 9 коп.

Дагестанское книжное издательство
Управления по печати при Совете
Министров ДАССР.
Махачкала, ул. Маркова, 55. Зак. 72.

Типография им. С. М. Кирова
Управления по печати при Совете
Министров ДАССР.
Махачкала, ул. Маркова, 51.

Цена 9 коп.

Зоя Семендуева

ЖЕЛАНИЕ СЕРДЦА

На татском языке